

Ørekyt i Leiravassdraget

Biologi

Ørekyt (*Phoxinus phoxinus*) er en naturlig tilhørende art i Norge, men har blitt spredd av mennesker opp gjennom årene til vann den opprinnelig ikke hører hjemme i.

Ørekyt er vår minste fiskeart i karpefamilien, og kan bli opptil 12 cm lang. Skjellene er små, med lyse og mørke partier langs siden. Arten kan forveksles med små individer av ørret (*Salmo trutta*), men mangler fettfinne som laksefiskene har mellom rygg- og halefinne. Ørekyt observeres ofte i stim i de grunne partiene av innsjøen, hvor den har beskyttelse mot rovfisk.

CC BY 4.0

Illustrasjon av Jan Fekjan. (CC BY-SA 4.0)

Den gyter også i stim hvor det er grus eller steinbunn. Avhengig av temperaturen klekkes eggene i løpet av 5-8 døgn.

Ørekyt kan variere i utseende, men under gytingen blir spesielt fargen til hannen om-dannet til en blanding av smaragdgrønn, rød, glinsende hvit, melkehvit og svart, sølv- og gullglinsende.

Føden tilpasses hva som er tilgjengelig gjennom sesongen, og kan bestå av blant annet insektlarver, småkrepser og plante-materiale.

Naturlig utbredelse i Norge

Ørekyt er en av de østlige innvandrerne som kom inn til Norge østfra etter siste istid, da vassdragene var langt større enn de er i dag. De store mengdene vann kom fra nedsmelting av gjenværende isbreer. I dag er ikke denne kilden til vanntilførsel like stor, hvilket begrenser vassdragenes størrelse, og dermed isolerer utbredelsen av fisk. Ørekyt vandret inn til store deler av Sørøst-Norge samt Sør-Trøndelag, Troms og Finnmark. Denne innvandringen utgjør artens naturlige utbredelse.

Ørekyt i Leiravassdraget

I Vannområde Leira-Nitelva er den marine grense (hvor høyt havet stod etter siste istid) på rundt 200 moh. Bestander av ørekyt over 200 moh. er derfor i vannområdet ansett som unaturlig utbredelse.

I Leiravassdraget finnes ørekyt i svært mange innsjøer og elver. Både Nannestad og Lunner jeger- og fiskeforening har hatt fokus på å redusere bestanden av ørekyt i over flere tiår. Nannestad J&F har hatt en spesiell fokus på er Bjertnessjøen (338 moh.) og Daltjern (397 moh.), hvor målet var å gi gunstigere forhold for ørret. Det ble etter hvert startet en mer aktiv utfisking av ørekyt, som i dag kalles for «kyteprosjektet». Utfiskingen med ruser har gitt synlige resultater med mer observert ørret i strandkanten, hvor det tidligere har vært stim av ørekyt. Lunner J&F har blant annet gjennomført fangst med ruser i Korssjøen. Tiltak som dette må gjøres kontinuerlig da bestanden raskt blusser opp igjen uten utfisking, fordi ørekyt gyter flere ganger i året.

Eksempler på andre innsjøer hvor du finner ørekyt er Råsjøen, Vesle Vikka, Storøyungen og Skillingen.

Utfordringer med ørekyt

Oftest når en art blir spredd til en ny vannforekomst kan den være svært vanskelig å bli kvitt. Hvis det oppnås å fjerne alle levende individer av en art i et vann kan det fremdeles finnes egg som klekker senere i sesongen.

Foto: Knut Magnus Wold

Det kan med andre ord være veldig krevende å manuelt fjerne individer av en art til den blir helt borte. Rotenon-behandling har blitt brukt tidligere for å fjerne arter helt fra vann, men ulempen med dette middelet er at det også dreper de fleste andre dyreartene i vannet. For å bekjempe ørekyt brukes det derfor ofte ruser.

Spredning av ørekyt er forbudt, men også ulønnsomt der det er tenkt å utvide annens fisk matfat. Det har vist seg at ørekyt konkurrer direkte mot ørret ved å ta ørretyngels plass, tilgang til føde og gytebekker. I tillegg kan ørekyt spise annens fisk egg og yngel, og vil dermed direkte redusere andre arters bestandsstørrelse. Å gå i stim er en tilpasning hos byttedyr for å beskytte seg mot predasjon, hvilket gjør ørekyt enda mer konkurransedyktig.

Skjoldkreps er en del av føden til ørekyt der de forekommer i samme vann. Dette krepsdyret kan bli relativt stort, opp til 3 cm. Ørret spiser også skjoldkreps, men i en størrelse rundt 0,5

Ørekyt på fremmedsartslista

Fremmedsartslista beskriver arter med forekomster utenfor sin naturlige geografiske utbredelse, og ørekyt er oppført på denne lista som en regionalt fremmed art. Årsaken til dette er at ørekyt blir brukt som levende agnfisk i vann den ikke hører til, og i tillegg flyttes den til nye vann i håp om at den kan fungere som førfisk for annen fisk. Arten har blitt vurdert til å ha svært stor risiko (SE) da den har stort invasjonspotensiale og svært negativ påvirkning på de opprinnelige artene i elva/innsjøen. Spesielt gjelder dette ørret.

cm. Ørekyt spiser skjoldkreps mens den er noe mindre, rundt 0,1 cm. I dette eksempelet vil ørekyt og ørret konkurrerer om samme føde, hvor skjoldkreps ender opp med å bli en mindre tilgjengelig matkilde for ørret, som må finne andre kilder til føde.

Hva kan vi gjøre?

Hva kan du gjøre?

- Ikke sett ut ørekyt. All flytting av fisk er fra et vassdrag til annet er forbudt.
- Ikke fisk med levende fisk
- Varsle fra til kommunen om du oppdager ørekyt steder det ikke er registrert fra før.

Hva kan kommunen gjøre?

- Ha informasjonskampanjer om hvorfor ørekyt er et problem og ikke må flyttes/settes ut i nye vassdrag.
- Samarbeide med lokale jeger- og fiskeorganisasjoner om bekjempelsestiltak.
- Kartlegge utbredelsen av ørekyt i kommunen.

Vannområde Leira-Nitelva

Sekretariatet, c/o Lillestrøm kommune - Postboks 313, 2001 Lillestrøm

Tlf. direkte 66 93 83 06 / 47 61 69 61

post@elveliv - elveliv.no - facebook.com/vannomradeLeiraNitelva

